kniedės iki kniedės dekoruoti žalvarine vielute, o paviršius buvęs užlietas kito metalo mase.

1992 metais ištirti kapai datuotini 2OO-25O metai.

Į Š ir į ŠR nuo saugomos kapinyno teritorijos, ganyklose esančiose kalvelėje bei tarp jos ir kapinyno, iškasti 9 šurfai (1x1 m ir 2x 3 m dydžio). Kapų ar kultūrinio sluoksnio nerasta. 1993 metais ištirtose perkasose Nr. 9-18 taip pat nieko nerasta. Šiaurinės kalvelės PV papėdėje, šalia 1992 metais tirtų perkasų Nr. 5-6, atmatuotos perkasos Nr. 7-8. Tirtą 49 kv. m plotą sudarė ir dalis perkasų Nr. 5-6 ploto. 68-7O cm, gylyje atidengta dalis akmenų konstrukcijos, išsidėsčiusios R-V kryptimi, 9x5 m dydžio, netaisyklingos formos duobėje, nuožulniomis plūktomis sienelėmis. Jos V dalyje, padarius skersinį pjūvį, 7O-9O cm gylyje surastos grublėtosios keramikos šukės.

Tyrinėjimai nebaigti dėl nepalankių oro sąlygų.

Bronius Dakanis, Aurelijus Škimelis

Varsėdžių kapinynų tyrinėjimai 1993 metais

1993 m. LKP MC, vykdydamas tų metų archeologijos paminklų apskaitos ir tyrinėjimų programų užduotis, tyrinėjo Varsėdžių, Šilalės raj., kapinyną (vad. A. Škimelis). Tyrinėjimų tikslas - patikrinti kapinyną ir patikslinti jo teritoriją, patekusią į planuojamą privatizuoti pil. P. Petriko namų valdą.

Į 198O m. nustatytą ir 1987 m. patvirtintą kapinyno teritoriją įtraukta P. Petriko sodyba, arai ir mokyklos sporto aikštė. Turėta duomenų (198O m. žvalgė MMT), kad sodybos R pakraštyje, buvusioje V. Ūkso sodyboje, kasant rūsiui duobę buvę rasti du

kapai su radiniais (apyranke, grandinėlėmis ir kt.). V. Statkevičius Šilalės rajono senkapių aprašymuose (1973. P. 44-45) nurodo, kad Baublių muziejėlyje yra keletas dirbinių iš Varsėdžių, kuriuos padovanojęs P. Ūksas. Matyt, 1947 m. ten buvo iš jo gautas įmovinis kirvis ir 2 įmoviniai ietigaliai. Dirbiniai buvę rasti kasant rūsio duobę.Tai patvirtino ir Varsėdžių gyventojas A. Gedeikis. Jis papasakojo, kad rūsys statytas apie 1938-39 m. Tada darbininkai radę "auksinį branzalietą, durklų plačiais ašmenimis ir puodą". "Branzalietą" nuslėpęs darbininkas S. Žundava, o kiti radiniai buvę perduoti Baublių muziejėliui.

Rūsio vieta žema, vandeninga, į ŠR nuo jo buvęs net prūdas. Kad čia būtų buvęs kapas - sunku patikėti, todėl matyt čia buvo tik puode užkastas lobis.

Varsėdžių mokyklos sporto aikštėje (pagal 198O m. MMT žvalgymo medžiagą - "kasant krepšinio stulpus") taip pat rasta radinių, kuriuos paėmęs V. Statkevičius ir perdavęs IEM. V. Statkevičius minėtuose senkapių aprašymuose taip pat mini aikštėje rastus radinius, spėja, kad ten buvę keli pilkapiai, kurie vėliau išlyginti. Be to, vėlesniame savo prieraše nurodo, kad IEM esąs geležinis kirvis ir žalvarinių papuošalų dalys. Literatūroje (LAA. T. 3. P. 12O) du radiniai, esantys LNM, datuojami III-IV a. po Kr. 198O m. MMT ekspedicija iš mokyklos mokinių gavo žalvarinį lazdelinį smeigtuką su į sraigę susuktu galvutės galu ir galvutėje įkabintomis 2 žalvarinėmis grandinėlėmis.

Šių metų ekspedicja išaiškino, kad kapas su radiniais-"viena ranka su keliom apyrankėm, keliais ietigaliais ir kirvukais", kuriuos paėmęs V. Statkevičius - rastas maždaug 1959 m. sporto aikštėje (2O-3O m į Š-ŠR nuo krepšinio aikštelės), statant "trapeciją" (buv. mokyklos direktoriaus V. Joso duomenys).

Kapinyne, numatytoje privatizuoti namų valdoje, ištirtas 31 kv. m plotas. Kapų nerasta, tik kaimavietės pastatų pamatų liekanų, galąstuvas, kaltinių vinių, žiestos keramikos šukių. Spėjant, ar krepšinio aikštelės buvusių stulpų vietoje bei šalia arų iš tikrųjų yra kapinynas, ar buvo tik atskiras kapas, P kapinyno pakraštyje ištirta dar 19 kv. m. Kapų taip pat nerasta.

Buvusios mokyklos sporto aikštė, kur 1959 m. buvo rasti radiniai, yra 198O m. nustatytos paminklo teritorijos viduryje ir kiek aukštesnėje vietoje negu ŠR kapinyno dalis. Kapinyno PV dalis gali būti sunaikinta maždaug prieš 35 metus, statant naują mokyklą ir šalia įrengiant krepšinio aikštelę. Kapinyno ribas būtina tikslinti, o P. Petriko namų valdą, patekusią į paminklo teritorijos ŠR dalį - leisti privatizuoti.

Ekspedicijos metu surastas dar vienas Varsėdžių kapinynas. Jis yra 1,3 km į PR nuo Vedrių piliakalnio, 15O m ta pačia kryptimi nuo Akmenyno upelio kairiojo kranto, 5OO m į ŠV nuo Varsėdžių bažnyčios ir 4OO m ta pačia kryptimi nuo pirmojo kapinyno, 2OO m į Š nuo kelio Naujasis Obelynas-Upyna. Apylinkėje dominuojančios kalvos P šlaite 1992-1993 m. dirbant žemės ūkio darbus rasta VIII-XIII a. radinių: du kalavijai, įvijinė apyrankė, pasaginė segė su nusklembtais keturkampių galvučių šonais bei išlenktais viršutiniais kraštais ir žiedas pastorinta priekine dalimi, papuošta įstrižomis įkartomis. Radinius rado ir perdavė P. Patlaba ir S. Stanys. Kalavijo, 28 cm ilgio fragmentas su išlikusiais žalvariniais skersiniais datuojamas X-XI a., o kalavijas be skersinių datuojamas XII-XIII a. (O. Usačiovo datavimas). Pastarojo išliko 48 cm ilgio geležtės fragmentas. Jo rankenos ilgis 15 cm, geležtės plotis 5 cm. (14 pav.).

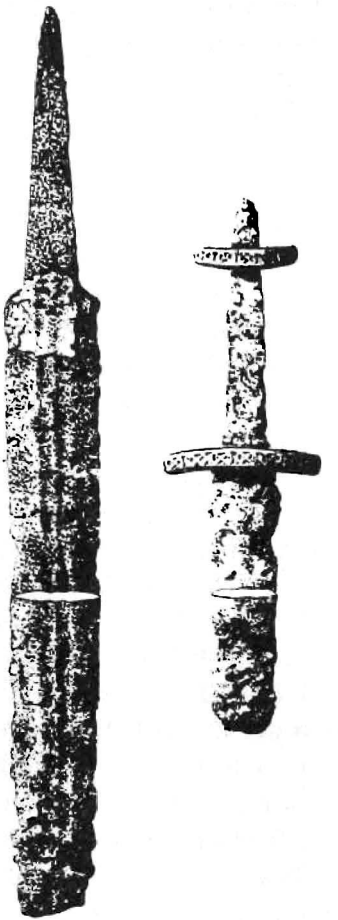

14 pav. Varsėdžių, Šilalės raj., kapinyno kalavijai

Reikia pastebėti, kad daiktas panašus į pirmąjį kalaviją, su tokiu pat ilgesnio (apatinio) skersinio ornamentu, rastas Kuržemėje, Silmalciemo kapinyne. Pasak radinius perdavusių ūkininkų, daug anksčiau kapinyne buvę rasti stora apyrankė ir žiedas. Radimvietėje ištirtas 16 kv. m plotas, tačiau kapų neaptika. Kapinyno teritoriją tikslinti būtina kitais metais.

Eugenijus Jovaiša

Dauglaukio kapinynas

1992-1993 m. Tauragės raj., buvo tęsiami Dauglaukio plokštinio kapinyno tyrinėjimai.

Tyrinėta R kapinyno dalis. Čia kalva pamažu siaurėja ir siekia sąsmauką, kurioje A. Malonaitis tyrinėjo alkavietę (žr. jo straipsnį šiame leidinyje).

Ištirta 10 nedegintų mirusiųjų kapų. 5 iš jų (Nr. 90, 91, 93, 96, 97) buvo palaidotos moterys, 3 (Nr. 94, 95 ir 98) - vyrai. Likusių (Nr. 89, 92) lytis neišaiškinta.

Kūno padėtį pavyko nustatyti tik 2 moterų kapuose (Nr. 90, 93). Jos buvo palaidotos aukštielninkos, ištiestomis kojomis, tačiau skirtingai sudėtomis rankomis.

Kapuose Nr. 90, 94 pastebėtas naujas laidosenos bruožas - molinės pertvarėlės mirusiųjų galvūgalyje (Nr. 90), ties šonais ir kojūgalyje. Ypač ryškios pertvarėlės buvo 94 kapo galvūgalyje ir kairėje galvos pusėje - 25 cm aukščio ir 4 cm pločio pertvarėlės, atrodo, buvo "išmūrytos" taip, kad viena su kita sudarė statų kampą (Nr. 94), o kitur - statų, tačiau kiek suapvalintais kampais.